

HENNIG-OLSEN IS AS

Postboks 432
4664 KRISTIANSAND S

Saksbehandler, innvalgstelefon

Hilde Nordby Falkenhaus, 37 01 75 85

Oversendelse av vedtak om utslippstillatelse etter forurensningsloven til Hennig Olsen Is AS

Statsforvalteren i Agder gir utslippstillatelse til Hennig Olsen Is AS etter forurensningsloven § 11 og midlertidig unntak fra å overholde BAT-AEL for utslipp til vann. Vedtaket om utslippstillatelse er gjort med hjemmel i forurensningsloven §§ 11 og 18 første ledd nr. 5 og forurensningsloven § 18 fjerde ledd, samt forurensningsforskriften §36-15 fjerde ledd bokstav a.

Vi fatter samtidig vedtak om saksbehandlingsgebyr i sats 3 på kr 221 600.

Vedtakene kan påklages innen tre uker.

Vi viser til søknad om endret utslippstillatelse, datert 01.04.2022, samt deres vurdering av BAT-konklusjoner for næringsmiddelindustri, datert 12.12.2022, vedlegg, rapporter og utredning. Vi viser også til øvrig kommunikasjon i saken og følgende dokumenter.

1 Vedtak

1.1 Vedtak om endring av tillatelse

Statsforvalteren i Agder gir herved Hennig Olsen Is AS (heretter kalt Hennig-Olsen) utslippstillatelse etter forurensningsloven. Den oppdaterte tillatelsen med krav og vilkår ligger vedlagt.

Endringene i tillatelsen gjelder fra 15.11.2024/dags dato.

Den nye tillatelsen omfatter en endring av utslippspunkt, utslippsgrenser for utslipp til vann, oppdateringer iht. BAT-konklusjoner (BAT-AEL) for næringsmiddelindustrien av 04.12.2019, samt oppdatering og endring av ordlyd og punktnummerering som ikke innebærer nye forpliktelser for bedriften (oppdatert iht. standard mal for tillatelser).

Midlertidig unntak/dispensasjon fra BAT-konklusjoner for utslipp til vann for næringsmiddelindustri er gitt til Hennig-Olsen Is AS. Unntaket/dispensasjonen gjelder frem til 31.10.2028. Forutsetningen for det midlertidige unntaket fra BAT-AEL er at Hennig-Olsen i god tid søker om nye utslippsgrenser før unntaket går ut, slik at Statsforvalteren kan endre dette punktet i tillatelsen. Frist for å søke om nye grenseverdier for utslipp til vann er 31.12.2027

Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven §§ 11 og 18 første ledd nr. 5. og forurensningsloven § 18 fjerde ledd, samt etter forurensningsforskriften § 36-15 fjerde ledd bokstav a.

1.2 Vedtak om saksbehandlingsgebyr

Hennig-Olsen skal betale et gebyr for Statsforvalterens saksbehandling, jf. varsel om gebyr i brev av 24.01.2023 og varsel om endring i gebyrsats i brev av 27.06.2024. Gebyret fastsettes etter sats 3 til kr 221 600,-. Vi gjør oppmerksom på at beløpet for sats 3 er noe høyere enn varslet. Dette er fordi gebyrsatsene ble oppjustert f.o.m 01.07.2024. Vedtaket om gebyr er gjort etter forurensningsforskriften § 39-4. Gebyrsats er bestemt etter vurdering av ressursbruk hos Statsforvalteren ved behandling av saken. Behandling av søknaden til Hennig-Olsen Is AS er omfattet av gjennomgang av søknaden og tilhørende vedlegg, høring av saken, korrespondanse med søker og kommune, samt endring/ferdigstillelse av tillatelse og innsats fra andre fagpersoner hos Statsforvalteren.

Miljødirektoratet vil ettersende faktura med innbetalingsblankett. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

1.3 Frister

Hennig-Olsen skal utarbeide/oversende/redegjøre for følgende innen angitte frister:

Dokumentasjon/utredning	Frist	Henvisning til pkt. i tillatelsen
Årlig rapportering i altinn	01.03 hvert år	11.5
Vurdere behov for å dokumentere forurensningstilstanden i grunn og grunnvann	01.06.2025	5 og 14.2
Etablere system for energiledelse	01.06.2025	8.1
Søke om nye utslippsgrenser for utslipp til vann iht. BAT-AEL og innsending av analyseresultater for nytt renseanlegg	31.12.2027	3.1.1 og 14.1
Utgangsdato for midlertidige grenseverdier	31.10.2028	3.1.1 og 14.1
Oppfylle nye rensekrav for utslipp til vann iht. BAT-AEL	01.11.2028	3.1.1 og 14.1

Se også den oppdaterte tillatelsen.

2 Kort om bakgrunnen for saken

Gjeldende utslippstillatelse for Hennig-Olsen ble gitt i 1996 og ble senest revidert 16.11.2017. Hennig-Olsen etablerte eget renseanlegg med direkte utslipp til Kristiansandsfjorden.

I forbindelse med at Statsforvalteren førte tilsyn ved Odderøya Renseanlegg i 2020, ble Statsforvalteren gjort oppmerksom på at Hennig-Olsen har påslipp til kommunalt nett. Dette var ikke i tråd med virksomhetens gjeldende utslippstillatelse, og Hennig-Olsen ble bedt redegjøre for dette og sende inn søknad om endring i utslippstillatelsen. I brev til statsforvalteren datert 18.01.2021, redegjør Hennig-Olsen for drift av renseanlegg og situasjonen som har oppstått.

Etter at Hennig-Olsen etablerte nytt renseanlegg høsten 2018, oppsto det driftsproblemer med renseanlegget og etter gjentakende problemer ble anlegget stoppet og restartet flere ganger i 2019. I januar 2020 ble anlegget stoppet igjen da man ikke kunne regne med å få anlegget til å fungere, og samme år ble leverandør av renseanlegget lagt ned. Hennig-Olsen har siden da vært påkoblet kommunalt nett og jobbet med å finne ny løsning til renseanlegg. 04.04.2022 sendte Hennig-Olsen søknad om endring av utslippstillatelsen. I brev fra Statsforvalteren 14.09.2022 ble Hennig-Olsen også pålagt å redegjøre for om de er underlagt BAT-AEL og bestemmelsene i forurensningsforskriften §36-1 andre ledd, etter forurensningsforskriften kapittel 36 Vedlegg I. Redegjørelsen, sendt til Statsforvalteren 12.12.2022, viser at Hennig-Olsen er underlagt BAT-AEL for næringsmiddelindustri. 22.04.2023 søkte Hennig-Olsen om midlertidig unntak for krav i BAT-AEL. Den ønskede utsettelsen på å nå kravene gjelder for utslipp til vann og begrunnes med utfordringer knyttet til etablering av nytt renseanlegg grunnet virksomhetens lokasjon.

Statsforvalteren har tatt initiativ til å revidere Hennig-Olsen sin tillatelse etter at virksomheten har endret utslippspunkt grunnet havarert renseanlegg, og for å sikre at bedriftens utslipp er i tråd med hva som er mulig å oppnå ved bruk av beste tilgjengelige teknikker, BAT. Krav om utslippsnivåer som kan oppnås ved bruk av BAT, følger av EUs industriutslippsdirektiv (IED), som er tatt inn i norsk rett i forurensningsforskriften kapittel 36. Virksomheter som er omfattet skal reguleres med utgangspunkt i hva som anses for å være de beste tilgjengelige teknikker (BAT) i sine produksjonsprosesser. En viktig funksjon ved direktivet, i tillegg til å redusere forurensning, er å gi et grunnlag for like konkurransevilkår for europeisk industri.

Statsforvalteren skal sørge for at bedrifter med tillatelse til forurensende virksomhet reguleres med utgangspunkt i hva som regnes som BAT i den aktuelle bransjen, med eventuelle tilhørende forpliktende utslippsnivåer (BAT-AEL), innen fire år etter EU har offentliggjort slike krav, jf. forurensningsforskriften § 36-19. Kravene for næringsmiddelindustri (BAT-AEL for *Food, Drink and Milk Industries*) ble vedtatt av EU i BAT-konklusjon den 04.12.2019.

Hennig-Olsen søker også om endringer i utslippsgrensene til vann og søker om en utvidelse av disse grensene, samt unntak fra BAT-AEL i 5 år. Tabell 2.1 Viser oppsummering av omsøkte/foreslåtte midlertidige utslippsgrenseverdier fra Hennig-Olsen.

Tabell 2.1. Oppsummering av omsøkte/foreslåtte midlertidige utslippsgrenseverdier fra Hennig-Olsen

Parameter	Utslippsgrenser	
	Maksgrense midlet over året [mg/l]	Høyeste intervall/verdi
KOFCr	5170	
BOF ₅	3550	
P _{tot}	9,6	
N _{tot}	37,2	
SS	1471	
Fett	332	
pH		6-12
Temperatur		15-35°C
	Maksgrense [m ³ /døgn]	Gjennomsnittlig [m ³ /døgn]
Prosessavløpsvann	400	250

2.1 Rettslig utgangspunkt

Forurensningsloven

Når Statsforvalteren vurderer om tillatelse til tiltak som representerer en fare for spredning av forurensning skal gis, og eventuelt på hvilke vilkår, skal vi legge vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltakene sammenholdt med fordeler og ulemper tiltakene for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 siste ledd. I vurderingen vil vi særlig ta i betraktning i hvilken grad de omsøkte tiltakene er akseptable sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2.

Med hjemmel i forurensningsloven § 18 kan forurensningsmyndigheten endre eller oppheve vilkårene i tillatelse etter denne loven her eller etter forskrift i medhold av denne loven, eller sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake. Forurensningsloven § 18, første ledd nr. 5 gir hjemmel for å endre gjeldende utslippstillatelser dersom *de fordeler forurensere eller andre får av at vilkår blir lempet på eller opphevet, er vesentlig større enn de skader eller ulemper det vil føre til for miljøet*. I tillegg gir forurensningsloven § 18 fjerde ledd hjemmel for omgjøring av gjeldende utslippstillatelser med bakgrunn i nye BAT-konklusjoner.

Dersom endringen i vilkår i en gjeldende tillatelse angår forhold som forurensningsmyndigheten ikke har vurdert før, vurderes saken etter forurensningsloven § 11.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens forvaltningsmål i §§ 4 og 5 ligger til grunn for Statsforvalterens myndighetsutøvelse. Videre skal prinsippene i §§ 8 til 12 om bl.a. kunnskapsgrunnlag, føre-var-tilnærming og samlet belastning legges til grunn som retningslinjer når Statsforvalteren treffer beslutninger som berører naturmangfold.

Vannforskriften

Vannforskriften inneholder forpliktende miljømål om at myndighetene skal sørge for at alle vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2027 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i forskriften § 9 eller § 10.

Forurensningsforskriften kapittel 36

EUs industriutslippsdirektiv (IED) er tatt inn i norsk rett i bl.a. forurensningsforskriften kapittel 36 med vedlegg. Dette innebærer at Statsforvalteren skal sørge for at bedrifter med tillatelse til

forurensende virksomhet bruker beste tilgjengelige teknikker (BAT) i den aktuelle bransjen og minst oppnår tilhørende utslippsnivåer (BAT-AEL).

Forurensningsforskriften § 36-15 fjerde ledd åpner for at forurensningsmyndigheten kan gi unntak fra BAT-AEL i særlige tilfeller og fastsette mindre strenge utslippsgrenseverdier. Unntak kan bare gjøres der krav om BAT-AEL ville medføre uforholdsmessige store omkostninger sammenlignet med miljøfordelene på grunn av enten a) anleggets geografiske plassering, eller b) tekniske forhold ved anlegget. Det er også gitt klare føringer fra overordnede miljømyndigheter om at eventuelle unntak fra BAT-AEL etter søknad kun kan være midlertidige.

Forurensningsforskriften § 36-15 første ledd fastsetter at utslippsgrensene gitt i en tillatelse ikke kan være lempeligere enn BAT-AEL fastlagt i vedtatte BAT-konklusjoner. Der BAT-AEL er oppgitt som et intervall, har Statsforvalteren føringer fra overordnede miljømyndigheter om å ta utgangspunkt i laveste/strengeste nivå når vi setter nye grenseverdier i tillatelsen. Dersom en virksomhet ikke oppnår mer enn høyeste nivå (minst strengt), kan vi gi et oppfølgingskrav i tillatelsen om å redegjøre for hvilke tiltak og kostnader som skal til for å oppnå laveste nivå. Laveste nivå er aktuelt å utrede og/eller fastsette dersom det vil gi en betydelig positiv miljøeffekt.

Nasjonalt prioriterte stoffer

Forurensningsmyndighetene har et mål om å kontinuerlig redusere utslipp av nasjonalt prioriterte stoffer (se vedlegg 1 i tillatelsen) med mål om at utslipp av slike stoffer blir stanset.

2.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

FNs bærekraftsmål ble vedtatt høsten 2015 og består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. De handler om å oppnå bærekraftig utvikling langs tre dimensjoner: økonomisk, sosialt og miljømessig.

Norge er forpliktet til å jobbe for at verden når målene innen 2030. Regjeringens plan for å nå bærekraftsmålene i Norge er lagt frem i Meld. St. 40 (2020-2021) «Mål med mening».

3 Statsforvalterens vurdering

3.1 Vurdering av omfang og IED

Hennig-Olsen er vurdert etter forurensningsforskriften kapittel 36 Vedlegg I punkt 6.4 bokstav b iii. I brev til Statsforvalteren 12.12.2022, redegjør Hennig-Olsen for en «A» på ca 43%, basert på statistikk over råvareforbruket i 2021. Her er «A» andelen av animalsk materiale (i prosent av vekten) av ferdigproduksjonskapasiteten (emballasje inngår ikke i produktets sluttvekt). I tillegg har de en produksjonskapasitet på ca. 180-200 tonn/dag. Statsforvalteren vurderer derfor at virksomheten er omfattet av industriutslippsdirektivet og tilhørende BAT-konklusjoner (BAT-AEL) for næringsmiddelindustrien (*Food, drink, milk industries*).

3.2 Vurdering og begrunnelse for vedtak om midlertidig unntak fra BAT-AEL

I brev til Statsforvalteren 24.04.2023 søker Hennig-Olsen om midlertidig unntak fra BAT-AEL for utslipp til vann. I søknaden forklares det at tidligere renseanlegg havarerte og at nytt renseanlegg må etableres. Dette vil føre til en høy økonomisk investering ettersom renseanlegget må plasseres i et område hvor det ikke er ledige areal. Deler av dagens produksjonsareal må derfor rives for å få

plass til det nye renseanlegget. Det er også svært forurensede masser i byggeområdet, noe som kan medføre svært høye kostnader til grunnarbeider. Estimert investering er kr. 40 000 000,- (per 24.04.2023).

Ettersom BAT-AEL er gitt som konsentrasjonsgrenser, vil ikke en reduksjon i produksjonen være tilstrekkelig for å oppfylle kravene. Dersom det ikke gis midlertidig unntak, vil det være nødvendig å stanse produksjonen ved Hennig-Olsen. Dette vil være svært alvorlig for virksomheten. Konsekvensene av en produksjonsstans vil etter Statsforvalterens syn være uforholdsmessig store sammenlignet med miljøfordelene av å overholde BAT-AEL i tidsrommet det søkes unntak for.

Statsforvalteren har, i samråd med Miljødirektoratet, vurdert at det er grunnlag for å kunne gi midlertidig unntak fra BAT-AEL for utslipp til vann jf. forurensningsforskriften §36-15 fjerde ledd bokstav a. *Unntak kan bare gjøres der utslippsgrenser fastsatt i henhold til første ledd i paragrafen her vil medføre uforholdsmessig store omkostninger sammenlignet med miljøfordelene på grunn av: a. anleggets geografiske plassering eller de lokale miljøforhold.* Statsforvalteren vurderer derimot at tidsperioden for unntaket kan reduseres, og gis for maksimum fire år, frem til 2028. Statsforvalteren vurderer at 3 år er tilstrekkelig å få på plass et nytt renseanlegg og setter derfor frist for innsending av nye analyseresultater og søknad om nye utslippsgrenseverdier til 31.12.2027. Statsforvalteren vil innen 31.10.2028 fastsette nye utslippsgrenseverdier basert på intervallene oppgitt i BAT-AEL og det nyetablerte renseanleggets rensegrad. Fristen er satt på bakgrunn av informasjon virksomheten selv har forespeilet om estimert tidsbruk for etablering av nytt renseanlegg. Fristen reduseres sammenlignet med omsøkt midlertidig unntak for å sikre fremdrift i arbeidet med å etablere nytt renseanlegg for å sørge for tilstrekkelig ivaretagelse av resipienten.

3.3 Begrunnelse for vedtaket / om endret utslippstillatelse

Statsforvalteren vurderer at den aktuelle søknaden skal behandles etter forurensningsloven § 11 i tillegg til forurensningsloven § 18 første ledd nr. 5 ettersom saken dreier seg om endringer i tillatelsens utslippspunkt og utslippsmengde i en allerede gitt tillatelse. I tillegg er øvrige punkt i tillatelsen revidert etter forurensningsloven § 18 fjerde ledd grunnet krav stilt i EUs industriutslippsdirektiv.

3.3.1 Forurensningsmessige ulemper og negative miljøkonsekvenser

Statsforvalteren vurderer at den største forurensningsmessige ulempen ved Hennig-Olsen sin drift er knyttet til utslipp av prosessavløpsvann. Andre mulige typer forurensninger som er knyttet til drift av virksomheten er bl.a. lukt, støy og avfallshåndtering. Gitt at virksomheten driftes i tråd med vilkår satt i tillatelsen, vil virksomheten etter vårt syn ikke medføre nevneverdige forurensningsmessige ulemper for omgivelsene og at tilstanden i resipienten ikke vil påvirkes nevneverdig.

3.3.2 Vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens kapittel II gir føringer for forvaltningens vurdering av konsekvenser for naturmangfoldet i sine vedtak. I henhold til § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 vurderes i alle beslutninger som berører naturmangfoldet. Prinsippene skal inngå i vurderingen av om tillatelsen skal gis og på hvilke vilkår.

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen jf. naturmangfoldloven § 8, er basert på informasjon fra artsdatabankens artskart, Vann-nett, Vann-miljø, Grunnforurensing, Naturbase og fiskeridirektoratets kartløsning. I tillegg er relevante resipientundersøkelser inkludert i vurderingen. Etter Statsforvalterens vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet og virkninger på naturmangfoldet. Førre-var prinsippet får dermed ikke anvendelse jf.

naturmangfoldloven § 9. Det er kjent at det finnes rødlistede fuglearter i området rundt virksomheten og utslippspunktet, samt forekomster av ålegras. I lys av utslippets karakter og sannsynlige effekter i resipienten, mener vi tiltaket ikke vil påvirke naturmangfoldet i nevneverdig grad jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Jf. naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen på et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli utsatt for. I dette tilfellet har virksomheten allerede vært etablert i området i mange tiår. Påslippet til kommunalt renseanlegg vil kunne påvirke mottakende resipient ved å gi økt samlet belastning på både renseanlegget og resipienten. Statsforvalteren mener derimot at vilkår om midlertidige grenseverdier for utslipp til vann vil ivareta dette hensynet da det kommunale renseanlegget har kapasitet til å behandle utslippet og renser godt for de fleste parameterne. Vi ser det derfor som lite sannsynlig at utslippet vil bidra til en økt samlet belastning på naturmangfoldet beskrevet i pkt. 4.

Statsforvalteren viser for øvrig til naturmangfoldloven § 11; *Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.* Hennig-Olsen må derfor følge opp utslippet med målinger av sentrale parametere (pkt. 3.1.1 i tillatelsen). Dersom det viser seg at belastningen fra driften blir for stor (selv før det midlertidige unntaket går ut), må bedriften ta kostnadene med forbedringstiltak.

3.3.3 Vurdering av kravene i vannforskriften

Statsforvalteren har vurdert søknaden etter kravene og miljømålene i vannforskriften. Vannforskriften setter krav om god økologisk- og kjemisk tilstand i vannforekomstene, og at det skal utarbeides sektorvise tiltaksplaner for å sikre at miljømålene nås jf. vannforskriften kapittel 2. Dersom tiltak fører til at vannforekomstene endrer tilstandsklasse i negativ retning vil det foreligge en forringelse. Etter vannforskriften kan ikke nye inngrep/ny aktivitet tillates i en vannforekomst som ikke vil nå miljømålet om god tilstand, med mindre visse vilkår er oppfylt, jf. vannforskriften § 12. Statsforvalteren har derfor vurdert om vannforskriften er til hinder for at det kan gis tillatelse etter forurensningsloven.

Statsforvalteren vurderer at utslippet fra Hennig-Olsen ikke vil innebære ny aktivitet som vil medføre forringelse av vannforekomstens økologiske og kjemiske tilstand. Vannforskriftens § 12 kommer derfor ikke til anvendelse i dette tilfellet.

Det er derimot skjedd endringer i utslippet til Hennig-Olsen ettersom utslippspunkt har endret seg etter at renseanlegget havarerte i 2020. Virksomheten slipper nå sitt prosessavløpsvann til kommunalt nett med utslipp i Kristiansandsfjorden, vannforekomst Østergapet-indre (Vannforekomst ID 0130010301-2-C). Den økologiske tilstanden i vannforekomsten er klassifisert som «moderat», mens den kjemiske tilstanden er definert som «dårlig». Prosessavløpsvannet fra Hennig-Olsen inneholder hovedsakelig fett og organiske forbindelser, og vil som nevnt ovenfor, ikke inneholde utvalgte miljøgifter. Utslippet fra Hennig-Olsen vil derfor ikke bidra til forringelse av den kjemiske tilstanden i resipienten.

For å unngå forringelse av økologisk tilstand i resipienten, har Statsforvalteren satt utslippsgrenser for flere parametere, jf. tillatelsens pkt. 3.1.1. Det er også satt en tidsfrist på når nytt renseanlegg må være på plass og nye utslippsgrenseverdier skal være i henhold til BAT-AEL. Hennig-Olsen er vurdert til å være omfattet av industriutslippsdirektivet og tilhørende BAT-konklusjoner. Utslippsgrenseverdiene som i denne omgang da er søkt om, og grenseverdiene satt av Statsforvalteren i punkt 3.1.1 i tillatelsen, er derfor høyere enn «standard» for bransjen. Dette

skyldes at Hennig-Olsen per nå ikke har noen renseløsning for prosessavløpsvannet med unntak av en fettutskiller før påslipp til kommunalt nett. Det kommunale renseanlegget på Odderøya renser også godt for relevante parametere, med unntak av nitrogen. Statsforvalteren vurderer at nitrogenutslippet ikke er stort nok til å kunne påvirke resipienten negativt basert på utslippsmengde og utslippsmengdens midlertidighet. Miljøhensyn er veid opp mot økonomien til Hennig-Olsen, og Statsforvalteren har vurdert at de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket veier mindre enn den økonomiske ulempen Hennig-Olsen ville fått ved å måtte redusere eller stanse av produksjonen. Statsforvalteren vurderer at det midlertidige økte utslippet ikke vil medføre nevneverdige skader eller ulemper.

For øvrig viser vi til forurensningsforskriften kapittel 15A og kommunens myndighet til regulering av påslipp. Kommunen kan stille krav til påslipp som skal ivareta drift og oppnåelse av rensekrav ved sitt kommunale avløpsrenseanlegg, inkludert ledningsnett og avløpsrenseanlegg. Ved differanse mellom krav i kommunens påslippstillatelse og Statsforvalterens utslippstillatelse, vil det til enhver tid være de strengeste kravene som gjelder.

3.3.4 Tekniske forhold og produksjon

Produksjonen til Hennig-Olsen er nokså jevn gjennom året, men med noe økt produksjon om våren og stopp i produksjonen rundt juletider. Prosessavløpsvannet inneholder organisk materiale, nitrogen, fosfor, fett og partikler. Prosessavløpsvannet ledes gjennom fettavskiller før det føres til kommunalt renseanlegg på Odderøya.

Såfremt Hennig-Olsen overholder fristen med å etablere nytt renseanlegg som vil føre til at virksomheten oppfyller BAT-kravene, vurderer Statsforvalteren at utslippsverdiene er akseptable og ikke vil føre til nevneverdig økt forurensning av resipienten. Hennig-Olsen må sørge for at fettutskiller fungerer optimalt ved å kontrollere pH og temperatur, og vurdere behovet for etablering av bufferløsning for å unngå støtbelastninger på det kommunale nettet.

3.3.5 Konklusjon

Statsforvalteren har konkludert med at Hennig-Olsen sin virksomhet er akseptabel sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2. Etter en samlet vurdering av de forurensningsmessige ulempene ved Hennig-Olsen sin produksjon, sammenholdt med fordeler og ulemper virksomheten for øvrig vil medføre, endrer vi tillatelsen til Hennig-Olsen og gir midlertidig unntak fra BAT-AEL på nærmere fastsatte vilkår. Hennig-Olsen må i mellomtiden utføre tiltak i produksjon for å forsøke å redusere variasjonen og mengden utslipp i perioden frem til nytt renseanlegg er etablert.

Denne tillatelsen fritar ikke Hennig-Olsen fra å innhente nødvendige tillatelser etter andre lover eller plikt til å overholde bestemmelser og påbud som gis med hjemmel i slike lover.

3.4 Begrunnelse for utvalgte vilkår og krav

3.4.1 Utslipp til vann (punkt 3. I tillatelsen)

Prosessavløpsvannet til Hennig-Olsen vil gå gjennom en fettavskiller før det ledes til kommunalt avløpsnett. Når det kommunale renseanlegget skal bidra til overholdelse av utslippskrav, er det rensesgraden i prosent ved renseanlegget som må legges til grunn og renseanlegget må ha en stabil og god rensing av de aktuelle komponentene. Odderøya renseanlegg renser tilfredsstillende for KOF_{Cr} , BOF_5 , fosfor og suspendert stoff. Det renser derimot ikke godt nok til å opprettholde BAT-AEL for næringsmiddelindustri. Nødvendig effekt for å nå det lempeligste kravet i BAT-intervallet vil være henholdsvis 98,3%, 99,1% og 78,9% for KOF_{Cr} , SS og P_{tot} (basert på høyeste utslippskonsentrasjon i

årene 2022-2024). Til sammenligning er renseanleggets nåværende renseseffekt på henholdsvis 87%, 91% og 91%. Renseanlegget på Odderøya har ikke rensetrinn for nitrogen og har en rensesgrad på kun 8% sammenlignet med et nødvendig renseskrav på 70,1% for å være innenfor BAT-AEL intervallet for denne parameteren.

Utslippsgrensene i tillatelsen (**Tabell 3.1** og **Tabell 3.2** under punkt 3.1.1) er satt etter en vurdering av omsøkte grenseverdier fra Hennig-Olsen selv, innsendte utslippsdata for årene 2022-2024, det kommunale renseanleggets kapasitet, samt tilstanden til mottakende sluttresipient. Statsforvalteren vurderer flere av de omsøkte grenseverdiene som noe romslige i forhold til behov da de omsøkte grenseverdiene (gjennomsnittsverdier midlet over året) er høyere enn det faktiske utslippet. Vurdering av utslippsgrenseverdier for hver parameter satt under tillatelsens punkt 3.1.1 er gitt i avsnittene under.

Omsøkte grenseverdier for organisk stoff (KOF_{Cr} og BOF_5) er langt høyere enn praksis for bransjen og mye høyere enn kravene i BAT-AEL. Statsforvalteren har gitt Hennig-Olsen midlertidig unntak fra BAT-AEL for å få tid til å etablere nytt renseanlegg for å nå BAT-kravene til utslippsgrenser. De omsøkte grenseverdiene anses derimot av Statsforvalteren som unødig romslige sammenlignet med analysedataene for årene 2022-2024. Statsforvalteren har derfor valgt å redusere de gjennomsnittlige grenseverdiene til henholdsvis 4000 mg/l og 3000 mg/l for å ivareta resipienten i størst mulig grad. Disse grenseverdiene er som nevnt ovenfor, høyere enn praksis for bransjen, men Statsforvalteren vurderer at den midlertidige varigheten på disse utslippsgrensene samt at totalutslippet følger bransjens praksis, gjør at disse grenseverdiene kan aksepteres frem til fristen satt av Statsforvalteren og nytt renseanlegg er etablert og i drift.

Saltvannsresipienter har ikke fosfor som begrensende faktor for eutrofiering, og Odderøya renseanlegg renser i tillegg godt for fosfor. Statsforvalteren vurderer den omsøkte grenseverdien som noe romslig da analyseresultater fra 2023 og 2024 viser gjennomsnitt på henholdsvis 6,8 og 7,08. Statsforvalteren har derfor valgt å redusere utslippsgrensen til 7,2. Statsforvalteren vurderer at dette bør være mulig for Hennig-Olsen å etterleve ved å evt. gjøre tiltak i produksjon for å hindre økning i sitt utslipp i årene frem til nytt renseanlegg er på plass og nye grenseverdier skal settes.

Det gjennomsnittlige årlige utslippet av nitrogen for årene 2023 og 2024 var henholdsvis 25 og 23 mg/l. Medianen lå på henholdsvis 22 og 19 mg/l. Hennig-Olsen søker om en utslippsgrense på 37,2 mg/l midlet over året. Statsforvalteren vurderer derimot at den omsøkte grenseverdien er unødig romslig da få enkeltmålinger ligger over den omsøkte grenseverdien (kun 2 i 2024). I tillegg ligger også de årlige gjennomsnittene for årene 2022-2024 godt under den omsøkte grenseverdien. Statsforvalteren har derfor valgt å sette en lavere grenseverdi enn omsøkt; 25 mg/l. I tillegg vurderer vi at Hennig-Olsen ikke har et behov for en romsligere grense og mulighet for utvidelse ettersom målet er å nå grensene gitt i BAT-AEL innen få år. Statsforvalteren vurderer videre at grenseverdien på 25 mg/l er akseptabelt på tross at Odderøya renseanlegg ikke har rensetrinn for nitrogen, da det ikke er snakk om veldig høye konsentrasjoner og at det er relativt god vannutskiftning i resipienten, Østergapet-indre. Resipienten viser også svært gode nitrogenforhold basert på totalnitrogen, og svært god og god tilstand for henholdsvis makroalger og bunnfauna.

Den omsøkte grenseverdien for suspendert stoff er mye høyere enn praksis for bransjen. Statsforvalteren har likevel valgt å akseptere den omsøkte utslippsgrensen da vi vurderer at denne grensen er tilstrekkelig til å ivareta resipienten. Den omsøkte utslippsgrensen er i tillegg lavere enn gjennomsnittlig utslipp fra Hennig-Olsen i tidsperioden 2022-2024, og Kristiansand kommune har heller ikke kommet med innvendinger til den omsøkte mengden suspendert stoff i påslippet.

Den omsøkte grenseverdien for fett på 332 mg/l er høyere enn standard og praksis for næringsmiddelindustri med påslipp til kommunalt nett. Gjennomsnittlige utslippsverdier for årene 2022-2024 viser også at den omsøkte grensen er noe romslig. Gjennomsnittlig utslipp av fett for 2023 og 2024 er henholdsvis 202 mg/l og 205 mg/l. Analysedataene for 2022-2024 viser også at mengden fett som går inn og ut av fettavskiller ved flere tilfeller er nokså lik. Dette kan tyde på at det er flere tilfeller der fettavskilleren ikke har fungert optimalt. Statsforvalteren har ikke fått tilsendt data for temperatur og pH på prosessavløpsvannet for 2022-2024, men egenkontrollrapporten for 2023 viser en maks-temperatur og maksimal pH-verdi på henholdsvis 37 °C og 11,9, noe som kan ha hatt en innvirkning på fettavskillerens rensesgrad. Statsforvalteren vurderer derfor at det er mulig for Hennig-Olsen å redusere fettinnholdet i avløpsvannet ved å optimalisere fettavskillerens effekt og reduserer grenseverdien for fett til 200 mg/l.

Hennig-Olsen har søkt om en endring i pH-grenseverdiene. De ønsker å senke den nedre grensen for pH til 6 (tidligere 6,8) og øke den øvre grensen til 12 (tidligere 8,5). Det anbefales derimot ikke å ha utslipp av prosessavløpsvann med en pH på over 9 da den kjemiske fellingsprosessen er pH-avhengig, og svingninger i pH kan føre til driftsforstyrrelser i form av dårligere utfelling og fjerning av fosfor. En høy pH vil også kunne føre til behov for høyere dosering av fellingskjemikalier og økt slamproduksjon. Dette vil igjen resultere i økte kostnader for kommunen. En pH på over 12,5 anses også som å være farlig/skadelig. Prosessavløpsvann med en pH på 12 kan dermed medføre helserisiko for driftspersonell. Veldig basisk avløpsvann kan også skade rørene og utstyr. Dette ble også kommentert av Kristiansand kommune i innspill til de omsøkte grenseverdiene. Høy pH kan også ha negativ effekt på fettavskilleren ved at det kan gi økt risiko for emulgering av fett i vannfasen og økt mengde fett som passerer gjennom fettavskilleren. Statsforvalteren vurderer derfor en øvre grense på 12 som alt for høy, men at intervallet kan utvides fra nåværende grenser til et pH-intervall på 6-9. Hennig-Olsen informerer i kommentar til høringsuttalelser at de med dagens utstyr ikke klarer å overholde kommunens ønsker om grenser for pH og temperatur. Statsforvalteren vurderer derimot at det er nødvendig og mulig for Hennig-Olsen å få på plass en løsning for utjevning av pH før renseanlegget er på plass.

Hennig-Olsen søker om et temperatur-grenseintervall på 15-35 °C for prosessavløpsvannet. Statsforvalteren vurderer den øvre grensen på 35 °C som for høy da anbefalt øvre temperatur på prosessavløpsvann som skal behandles i fettavskiller er 25-30 °C. Temperaturer over dette vil kunne føre til at fettavskilleren ikke fungerer optimalt og resultere i høyere fettinnhold i avløpsvannet. Dette vil videre kunne føre til problemer på det kommunale ledningsnettet og renseanlegget grunnet avleiringer og tette rør. I innspill fra Kristiansand kommune, kommer det frem at kommunen kan akseptere et temperaturintervall på 15-25 °C, og Statsforvalteren velger å etterkomme kommunens ønske og sette dette temperaturintervallet som krav i tillatelsen.

Statsforvalteren vurderer at de omsøkte avløpsmengdene kan aksepteres da kommunen ser på dette som håndterbare og akseptable mengder basert på anleggets kapasitet og grenseverdiens varighet (ca. 4 år). Det er derimot viktig at Hennig-Olsen sørger for god bufferkapasitet for å minimere risiko for støtbelastninger. Hennig-Olsen har en fettavskiller med et netto våtvolum på 12 m³ og hydraulisk kapasitet på 48 m³/time. Dette er eneste rensetrinn før prosessavløpsvannet ledes inn på det kommunale avløpsnettet. Ettersom virksomhetens fettavskiller har en hydraulisk kapasitet på 48 m³/time, vurderer Statsforvalteren at det er hensiktsmessig å sette en grenseverdi for utslippsmengde per time. Grensen settes til fettavskillerens hydrauliske kapasitet for å sikre at fettutskillingen fungerer optimalt og for å redusere risiko for støtbelastninger på kommunalt nett og renseanlegg.

3.4.2 Utslipp til luft (pkt. 4 i tillatelsen)

Forbrenningsanlegg (pkt. 4.1 i tillatelsen)

Ettersom ingen ny informasjon om forbrenningsanlegg er sendt inn, har Statsforvalteren lagt til grunn at Hennig-Olsen fremdeles har oljefyrt anlegg for energiproduksjon med en samlet effekt på 1,9 MW fordelt på henholdsvis 1,2 MW på hetvannskjel og 0,7 MW på steam kjel. Dette anlegget reguleres av forurensningsforskriftens kapittel 27, *Utslipp til luft fra mellomstore forbrenningsanlegg*, som gjelder for forbrenningsanlegg med nominell tilført termisk effekt fra og med 1 MW inntil 50 MW. Forskriften stiller bl.a. krav til utslipp til luft.

Lukt (pkt. 4.3 i tillatelsen)

Statsforvalteren er kjent med at næringsmiddelvirksomheter er en type virksomheter som kan ha utfordringer knyttet til lukt i omkringliggende miljø. I tillegg setter industriutslippsdirektivet krav til lukt ihht. kravene satt i industridirektivets BAT-konklusjoner for næringsmiddelindustri. Statsforvalteren er ikke kjent med at lukt har vært en utfordring ved driften til Hennig-Olsen, men Statsforvalteren har inkludert kravene gitt i BAT-konklusjonene for næringsmiddelindustri som bl.a. inkluderer luktrisikovurdering, forebyggende tiltak og lukt- og klagehåndtering.

3.4.3 Grunnforurensning og forurensede sedimenter (pkt. 5 i tillatelsen)

Hennig-Olsens lokaler ligger på et område markert med mistanke om forurensning i Grunnforurensnings-databasen. I tillegg er deler av området markert som akseptabel forurensning med dagens areal- og resipientbruk. Statsforvalteren har derfor satt krav om at Hennig-Olsen må holde oversikt over eksisterende forurenset grunn på området og vurdere fare for spredning samt behov for undersøkelser og tiltak. Skal det gjøres inngrep i grunn eller i forurensede sedimenter som kan føre til spredningsfare, må Hennig-Olsen ha en godkjent tiltaksplan etter forurensningsloven og forurensningsforskriftens kapittel 2¹ eller 22².

3.4.4 Støy (pkt. 7 i tillatelsen)

Hennig-Olsen har ikke søkt om grenseverdier for støy i sin søknad. Statsforvalteren har derfor valgt å videreføre støygrensene fra den tidligere tillatelsen fra 2017. Området Hennig-Olsen er lokalisert i, er preget av støyproblematikk og det er flere kilder som bidrar til støybelastning i nærmiljøet. Det har også forekommet klager på støy fra virksomheten, senest i 2022. Dersom støyulemper oppstår, må Hennig-Olsen ha en rutine for klageregistrering og forløpende iverksette støyreducerende tiltak.

I tillegg til videreføring av dagens støykrav, har Statsforvalteren i den reviderte tillatelsen inkludert kravene gitt i BAT-konklusjonene for næringsmiddelindustri, som bl.a. inkluderer støyrisikovurdering, forebyggende tiltak, og støy- og klagehåndtering.

3.4.5 Avfall (pkt. 9 i tillatelsen)

Håndtering av biologisk avfall fra iskremproduksjon (pkt. 9.2.1 i tillatelsen)

Produksjonen til Hennig-Olsen produserer bioavfall. Avfallet skal lagres slik at det ikke medfører luktulemper eller forurensende avrenning. Statsforvalteren har satt krav om at det skal finnes dokumentasjon på at virksomheten har avtaler med mottakere for biologisk og farlig avfall. Vi mener det er viktig med en slik avtale for å sikre at avfallet håndteres på en hensiktsmessig måte og i tråd med lov og forskrift. Videre viser vi til høringsinnspill fra Mattilsynet jf. punkt 5.2.1, om at melk og produkt produsert av melken som ikke lenger skal til konsum, kategoriseres som animalske

¹ Jf. forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

² Jf. forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 22 om mudring og dumping i sjø og vassdrag.

biprodukter. Slikt materiale skal behandles etter kravene i animaliebiproduktregelverket. Det er Mattilsynet som er ansvarlig myndighet for dette.

3.4.6 Utslippskontroll (pkt. 11 i tillatelsen)

Statsforvalteren har stilt krav om at Hennig-Olsen skal ha god kontroll på utslipp til vann, luft og støy fra virksomheten. Vi forutsetter at virksomhetens måleprogram fanger opp alle utslippsparametere av betydning og at utslippskontrollen sikrer at grenseverdiene ikke overskrides.

Statsforvalteren er åpen for at grenseverdien for KOF_{Cr} kan erstattes med en grenseverdi for totalt organisk karbon (TOC) under forutsetning av at bedriften dokumenterer en korrelasjon mellom KOF_{Cr} og TOC. Myndighetene, i tråd med gjeldende praksis og BAT-konklusjoner for næringsmiddelindustri, anbefaler å analysere TOC i stedet for KOF_{Cr} fordi analysene for TOC ikke benytter svært giftige stoffer. For å muliggjøre erstatning av grenseverdien for KOF_{Cr} med tilsvarende grenseverdi i TOC har vi valgt å stille målekrav for TOC i tillatelsen (uten grenseverdi) f.o.m nytt renseanlegg er etablert, slik at virksomheten kan danne grunnlag for korrelasjonen.

Måleutstyr skal være kalibrert og bedriften skal ha rutiner for vedlikehold og kvalitetssikring for å sikre riktig måling.

3.4.7 Miljøovervåking (pkt. 12 i tillatelsen)

Statsforvalteren har ikke satt et krav til overvåking etter vannforskriften før det midlertidige unntaket fra BAT-AEL er utløpt og nye grenseverdier fastsettes. Innen fristen vil Hennig-Olsen få en oppdatert utslippstillatelse der krav om miljøovervåking er vurdert ut ifra det nye renseanlegget, nye grenseverdier og ev. nytt utslippspunkt og resipient.

Statsforvalteren vurderer at det per nå ikke er nødvendig med tiltaksrettet miljøovervåking av resipienten iht. vannforskriften ettersom utslippsgrenseverdiene er midlertidige og føres på det kommunale renseanlegget. Det er usikkert om det nye renseanlegget vil føres på kommunalt nett eller i ha eget utløp i en da annen resipient. I tillegg har Kristiansand kommune i sin tillatelse krav om årlig overvåking av resipienten. Kravet om tiltaksrettet miljøovervåking vil vurderes på nytt når de midlertidige utslippsgrenseverdiene går ut.

3.4.8 Undersøkelser og utredninger (pkt. 14 i tillatelsen)

Utredning av renseløsning og undersøkelse av vannforekomst (pkt. 14.1 i tillatelsen)

For å kunne vurdere nye utslippsgrenseverdier for utslipp til vann som skal være iht. BAT-AEL, har Statsforvalteren satt som krav at Hennig-Olsen innen 31.12.2027 må ha utredet for ny renseløsning og sendt inn nye analyseresultater/kartlegging av utslipp, samt søknad om nye utslippsgrenseverdier for utslipp til vann og vurdering av resipienten og eget utslipps påvirkning. Kravet er satt for at det skal være tilstrekkelig med tid for Statsforvalteren å sette nye utslippsgrenser, samt tid for Hennig-Olsen å innrette seg etter disse.

Tilstandsrapport om mulig forurensning av grunn og grunnvann (pkt. 14.2 i tillatelsen)

Statsforvalteren har i tillatelsen til Hennig-Olsen satt krav om å vurdere behovet for å dokumentere forurensningstilstanden i grunn og grunnvann. Mulig grunnforurensning fra tidligere aktiviteter og virksomheter skal også vurderes. Dette kravet er standard for alle virksomheter som er omfattet av industriutslippsdirektivet (IED).

3.4.9 Konklusjon

Statsforvalteren har konkludert med at virksomhetens endring i utslippsmengder og utslippspunkt er akseptabel sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2. Etter en samlet vurdering av de forurensningsmessige ulemper ved virksomheten og endringen i utslippsmengder og utslippspunkt, sammenholdt med fordeler og ulemper dette for øvrig vil medføre, gir vi midlertidig unntak fra BAT-AEL for utslipp til vann og gjør endringer i tillatelsen til Hennig-Olsen på nærmere fastsatte vilkår.

4 Faktagrunnlag

4.1 Kort beskrivelse av virksomheten og utslippene

Hennig-Olsen er Norges eldste iskremprodusent og har produsert iskrem og frosne desserter på fabrikken i Hannevika i Kristiansand siden 1960. De produserer årlig ca. 32 millioner liter iskrem og frosne desserter, noe som utgjør nesten halvparten av det norske iskremmarkedet. Hennig-Olsen har gjeldende tillatelse fra 1996, som senest ble revidert i 2017. Produksjonen er noe varierende gjennom året, med økt produksjon om våren og produksjonsstopp rundt juletid. Fabrikken har en produksjonskapasitet på ca. 180-200 tonn per dag, og Hennig-Olsen er dermed en virksomhet som omfattes av industriutslippsdirektivet.

Siden forrige utslippstillatelse ble gitt i 2017, har endringer i produksjonen hos Hennig-Olsen resultert i økt avløpsmengde. Utslipp fra Hennig-Olsen består i hovedsak av organisk stoff og fett i prosessavløpsvannet og det er stor variasjon i prosessavløpsvannet når det gjelder mengde, pH, temperatur og innhold. Hennig-Olsen fører i dag avløpet sitt til kommunalt avløpsanlegg etter at deres eget renseanlegg havarerte. Prosessavløpsvannet går gjennom en fettavskiller før det videre ledes til kommunalt nett og kommunens renseanlegg på Odderøya. Hennig-Olsen har påslippstillatelse fra Kristiansand kommune, gitt 20.04.2023. Påslippskravene inkluderer prøvetakning, registrering og rapportering av påslippsmengde, fett, KOF, N_{tot} og pH. Det er ikke angitt utslippsgrenser for de ulike parameterne, men påslippstillatelsen krever at kommunen skal varsles om planlagte endringer i påslippssituasjonen og ved uforutsette hendelser.

Hennig-Olsen leverer flytende avfall som dyrefor til en bonde i Søgne.

4.2 Lokalisering av virksomheten og naturmangfold i området

Hennig-Olsen er plassert i et etablert næringsområde i Kolsdalsodden/Hannevika, med Bilfinger Industrial Services Norway AS, Brubakken rental AS og Glencore nikkerverk som noen av sine naboer. Området er sterkt preget av industriell aktivitet og er i all hovedsak utbygd. Nærmeste boligbebyggelse ligger 50-90 meter unna i luftlinje, men er skilt av fra boligområdene av Vesterveien og Vågsbygdveien. Hennig-Olsen har vært etablert i Hannevika siden 1960.

Artsdatabankens karttjeneste viser forekomst av makrellterne, hettemåke, tjeld, tårnseiler og gråmåke i områdene rundt næringsområdet i Hannevika. Dette er henholdsvis kritisk-, sterkt-, nært truede og sårbare arter.

4.3 Kommunalt renseanlegg, resipientbeskrivelse og miljøtilstand

Odderøya renseanlegg er dimensjonert til å ta imot og rense kommunalt avløpsvann med en kapasitet på 200 000 pe. Renseanlegget har kjemisk-biologisk rensing med utslipp i Østergapet (koordinater 32V N6443646 Ø441305). Utslippspunktet ligger i vannforekomsten Østergapet-indre (ID 0130010301-2-C), nære grensen til Kristiansandsfjord-indre (ID 0130010302-3-C).

Området rundt renseanlegget og tilhørende utslippspunkt, er i Fiskeridirektoratets karttjeneste registrert som gyteområde for rognkjeks/rognkall og utbredelsesområde for flere fiskearter, blant annet vanlig uer som ifølge artsdatabanken er sterkt truet. Fjorden er også oppvekstområde for nordsjøsei og karttjenesten viser forekomster av ålegrasenger ved Odderøya, Bragdøya, Dvergsøya og i Kjosbukta, samt i området rundt Kuholmen og Bertesbukta.

Det fremkommer av egenkontrollrapporten for 2023 at anlegget renser stabilt og godt, selv ved stor belastning og vannmengde. Renseanlegget oppfylder gjeldende rensekraav for KOF_{Cr} og BOF_5 med god margin. Egenkontrollrapporten for 2023 viser en rensegrad på henholdsvis 88,5% og 91,5% for disse parameterne. Renseeffekt for fosfor (P_{tot}) er også god, med en rensegrad på 91,1%. Det kommunale renseanlegget har derimot ikke rensetrinn for nitrogen og har derfor en rensegrad på kun 8% for total mengde nitrogen (N_{tot}).

4.3.1 Tilstand i vannforekomsten

Utslipet fra Odderøya renseanlegg ledes ut i Østergapet på grensen mellom de to vannforekomstene Kristiansandsfjorden-indre (Vannforekomst ID 0130010302-3-C) og Østergapet-indre (Vannforekomst ID 0130010301-2-C). Østergapet-indre er i Vann-nett klassifisert som en moderat eksponert kyst med moderat bølgeeksponering og strømhastighet (1-3 knop), og kort oppholdstid for bunnvann. Det oppgis videre at vannforekomsten er lite påvirket av tidevann (<1m) og at det er en blandet vannsøyle. Saltholdigheten i vannforekomsten er >25 (Skagerak).

Miljøtilstanden i Østergapet-indre er påvirket av flere ulike kilder. Vannforekomsten anses å være i stor grad påvirket av diffuse avrenninger fra blant annet havneaktivitet og i middels grad påvirket av punktutslipp fra div. renseanlegg og avrenning fra transport. Den er også mindre påvirket av punktutslipp fra industri og avrenning fra jordbruk, byer og tettsteder. Østergapet-indre er i Vann-nett klassifisert til å ha moderat økologisk tilstand med høy presisjon. Biologiske kvalitetselementer viser svært god og god tilstand for henholdsvis makroalger og bunnfauna, og den fysiske-kjemiske parameteren totalnitrogen er klassifisert som svært god. Det er hovedsakelig vannregionspesifikke stoffer som fører til en klassifisering av økologisk tilstand som «moderat». Den kjemiske tilstanden i vannforekomsten er definert som dårlig med middels presisjon. Tilstanden er basert på dårlig tilstand for kvalitetselementene kvikksølv, TBT og et par PAHer. Vannforekomsten er mindre forurenset av miljøgifter enn indre deler av Kristiansandsfjorden. Det er satt som miljømål at Østergapet-indre oppnår god økologisk og kjemisk tilstand innen 2033.

Vannforekomsten Kristiansandsfjorden-indre er i Vann-nett beskrevet som en beskyttet kyst/fjord med moderat strømhastighet (1-3 knop) og moderat oppholdstid for bunnvann (uker). Fjorden er lite påvirket av tidevann (< 1m), er beskyttet for bølger og har delvis blandet vannsøyle.

Kristiansandsfjorden-indre er i vann-nett beskrevet påvirket i stor grad av kjemisk diffus avrenning og punktutslipp fra industri. Den er også påvirket av punktutslipp fra renseanlegg og diffus avrenning fra transport i middels grad. Miljøtilstanden i vannforekomsten er klassifisert som moderat med høy presisjon. Kvalitetselementer som er benyttet i vurderingen er bunnfauna og nitrogenforhold. Den kjemiske tilstanden er definert som dårlig da fjorden er betydelig preget av miljøgifter og viser dårlig tilstand for flere polysykliske aromatiske hydrokarboner (PAH). I tillegg viser Vann-nett dårlig tilstand for arsen- og kobberforbindelser samt kvikksølv, nikkel, TBT og bisfenol A (BPA). Økologisk og kjemisk tilstand tilsvarende god, forventes å nås innen 2033 etter gjennomførelse av flere ulike tiltak, bl.a. opprydding i forurenset sjøbunn.

4.3.2 Resipientundersøkelser

Siste resipientundersøkelse for Østergapet-indre ble utført av COWI i 2020-2021 på vegne av Kristiansand kommune og Stena recycling AS. Da ble både prioriterte miljøgifter i blåskjell og sediment undersøkt, samt bløtbunnsfauna med støtteparametere og hydrografiske målinger. Flere vannforekomster ble i den forbindelse undersøkt; Topdalsfjorden-indre, Kongsgårdbukta-Marvikbukta, Kristiansandsfjorden- indre havn, Kristiansandsfjorden-indre og Østergapet-indre.

Undersøkelsen vurderte Østergapet-indre og sideliggende vannforekomst Kristiansandsfjord-indre til å ha økologisk tilstandsklasse «god» basert på bløtbunnsfauna. Konsentrasjon av vannregionspesifikke stoffer fører derimot til at den økologiske tilstanden i forekomstene blir «moderat».

Kjemisk tilstand i Østergapet-indre og Kristiansandsfjorden-indre ble klassifisert som «ikke god/dårlig». Samlet sett er kjemisk tilstand særlig styrt av høy forekomst av ulike PAH-forbindelsen og TBT i sediment, og kvikksølv i biota.

Klassifiseringen av vannforekomstene i resipientundersøkelsen samstemmer med klassifiseringen i Vann-nett.

5 Saksgang

Statsforvalteren behandler søknader i samsvar med forurensningsforskriften kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven.

5.1 Korrespondanse

- Statsforvalteren anmoder informasjon om renseanlegg, utslippspunkt og utslippssituasjon etter tilsyn ved Odderøya avløpsrenseanlegg 09.12.2020
- Hennig-Olsen sender inn informasjon om renseanlegg, utslippspunkt og utslippssituasjon 18.01.2021
- Hennig-Olsen sender inn søknad om endring av utslippstillatelse 01.04.2022
- Innsending av resipientundersøkelse og påslippstillatelse 08.08.2022
- Statsforvalteren pålegger Hennig-Olsen å vurdere virksomheten opp mot industriutslippsdirektivet og BAT-AEL for næringsmiddelindustri 22.08.2022
- Hennig-Olsen har vurdert at de er omfanget av industriutslippsdirektivet 12.12.2022
- Saken sendes ut på høring 23.01.2023
- Høringsuttalelse fra Kristiansand havn 19.02.2023
- Høringsuttalelse fra Mattilsynet 21.02.2023
- Høringsuttalelse fra Kristiansand kommune 02.03.2023
- Informasjonsmøte om BAT-AEL mellom Statsforvalteren og Hennig-Olsen 08.03.2023
- Hennig-Olsen søker om midlertidig unntak fra BAT-AEL 24.04.2023
- Samråd med miljødirektoratet om søknad om unntak fra BAT-AEL 05.09.2023
- Møte mellom Hennig-Olsen og Statsforvalteren for avklaringer rundt søknad og BAT-krav 09.09.2024
- Innsending av ytterlige analyseresultater og påslippsavtale 09.09.2024
- Innspill fra Kristiansand kommune på omsøkte utslippsgrenseverdier 11.10.2024
- Innsending av informasjon om fettavskiller 14.10.2024
- Oversendelse av uttalelser og innspill til Hennig-Olsen for kommentarer 28.10.2024
- Kommentarer fra Hennig-Olsen 29.10.2024
- Oversendelse av utkast til utslippstillatelse 31.10.2024
- Møte for gjennomgang av utkast til utslippstillatelse 11.11.2024

- Oversendelse av endelig tillatelse 15.11.2024

5.2 Forhåndsvarsler og uttalelser

Saken er forhåndsvarslet i samsvar med forurensningsforskriften § 36-5. Frist for å gi uttalelse var 24.02.2023. Nedenfor følger en kort oppsummering av uttalelsene og bedriftens kommentarer til disse. Statsforvalteren har vurdert uttalelsene og kommentarene ved behandlingen av søknaden.

5.2.1 Uttalelser

Kristiansand Havn IKS (mottatt 19.02.2023): Kristiansand havn har ingen innsigelser til tiltaket sett ut ifra Havne- og Farvannsloven, som de forvalter.

Mattilsynet (mottatt 21.02.2023): Mattilsynet vil presisere at melk og produktene produsert av melken, som ikke lenger skal til konsum, er kategorisert som animalske biprodukter. Slikt materiale skal behandles etter kravene i animaliebiproduktregelverket og kan ikke slippes til renseanlegget. Spillvann og renseprosess av produksjonsvirksomhet kan derimot behandles etter avfallsregelverket eller annet relevant regelverk.

Kristiansand kommune (mottatt 02.03.2023): Kommunen mener regulering gjennom industriutslippsdirektivet og BAT er bra og bidrar til et økt fokus fra bedriftene. Videre anser de at resipientundersøkelsen som er gjennomført, dokumenterer vannforekomsten tilstrekkelig, men oppfordrer Statsforvalteren til å se ekstra på temperaturkonsekvenser og vurdere krav i tillatelsen. Kommunen ønsker også å orientere om at ingeniørvesenet er i en prosess med vedtak for påslippskrav for avløpsvann fra bedriften som de mener er relevant for/må ses i sammenheng med utslipstillatelsen.

Kristiansand kommune (mottatt 11.10.2024): Kommunen har kommentarer til nye omsøkte utslippsgrenseverdier. De mener det foreslåtte påslippet i stor grad ser ut til å være i samsvar med det de allerede mottar fra virksomheten og som ikke synes å påvirke renseprosessen på Odderøya negativt. Ettersom utslippsgrenseverdiene kun er midlertidige i ca. 3 år, så anses det som akseptabelt for de fleste av parameterne. Kommunen kan imidlertid ikke akseptere de foreslåtte pH- og temperatur-intervallene og ønsker seg grenseintervaller på henholdsvis 6-9 i pH og 15-25°C. Dette begrunnes med skade på rør og helseisiko for driftspersonell samt økte kostnader for økt kjemikaliebehov og behandling av slam. Den reduserte temperaturgrensen ønskes for å unngå driftsulemper grunnet høyt fettinnhold i påslippet.

Statsforvalteren har vurdert uttalelsene og kommentarene ved behandlingen av søknaden.

5.2.2 Hennig-Olsens kommentarer til uttalelser

Hennig Olsen svarer i e-post 29.10.2024 at de med dagens utstyr ikke klarer å overholde kommunens ønskede grenser for pH og temperatur på henholdsvis 6-9 og 15-25 °C.

5.2.3 Kommentarer til utkast til tillatelse

Hennig-Olsen har ingen kommentarer til utkast til tillatelse

5.2.4 Statsforvalterens kommentarer til høringsuttalelser og kommentarer

Statsforvalteren har vurdert uttalelsene fra Kristiansand kommune og mattilsynet samt Hennig-Olsen sin kommentar på uttalelsene ved behandling av søknaden. Vurderingene kommer frem av punkt 3.4. Statsforvalteren har tatt Kristiansand kommunes uttalelser til orientering og valgt å stille krav i tillatelsen for pH og for temperatur som samsvarer med kommunens ønske. Hennig-Olsen

svarte i kommentar til høringsuttalelsen at de i dag ikke klarer å overholde disse grensene for pH og temperatur. Statsforvalteren vurderer derimot at det er nødvendig og mulig for Hennig-Olsen å få på plass en løsning for utjevning av pH før renseanlegget er på plass.

Statsforvalteren har tatt Mattilsynets uttalelser til orientering, men anser oppfølging av animaliebioproduktregelverket som Mattilsynets myndighet og har dermed ikke satt krav til dette i utslippstillatelsen. Det er likevel nevnt under punkt 3.4.5, som begrunner vilkår satt for avfallshåndtering i tillatelsen.

6 Klagerett

Hennig-Olsen og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket, inkludert gebyrsatsen. En eventuell klage bør inneholde en begrunnelse og hvilke endringer som ønskes. I tillegg skal andre opplysninger som kan ha betydning for saken, komme fram.

Klagefristen er tre uker fra dette brevet ble mottatt. En eventuell klage skal sendes til Statsforvalteren i Agder, merket med saksnummer 2017/2600.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan derimot etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages.

Ved klage på valg av gebyrsats skal tilsendt faktura betales innen fristen. Miljødirektoratet vil refundere eventuelt overskytende beløp dersom klagen imøtekommes.

Statsforvalteren sender kopi av dette brevet med vedlegg til berørte i saken og kunngjør vedtaket på hjemmesiden vår (<https://statsforvalteren.no/nb/agder/>).

Med hilsen

Ingunn Løvdal (e.f.)
miljøverndirektør
Seksjon forurensning

Veronica Skjævestad
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Tillatelse - utslipp av prosessavløpsvann til kommunalt avløpsnett (Odderøya renseanlegg) - industri - Kristiansand - Hennig-Olsen Is AS

